

Dubbel legitimitet: Finland och annorstädes

DAG ANCKAR

ABSTRACT:
Double
Legitimacy:
Finland and
Elsewhere

Besides France, Finland was in earlier writings about semipresidentialism often given as one of the best-established examples of this form of government. Since the adoption in 2000 of a new constitution, however, as the president has lost the most part of his/her considerable powers, Finland no longer fits a semipresidential pattern. Still, fragments of this pattern prevail, as the conduct of foreign affairs is now vested jointly in the directly elected president and the government, the implication being that two institutions which both derive their powers from the people share responsibility for a central policy sector. The Finnish solution to resolve the potential conflict in semipresidential politics between the presidency and government is to confer on parliament the right to act as arbitrator. This solution evidently contributes to a subsequent weakening of the position of the president in Finnish politics. Rather than investigating the extent to which cohabitation is inefficient and undesirable in day-to-day politics, research on semipresidentialism has dwelled upon the overarching question whether or not and in what circumstances the split authority is dangerous for democracy and regime stability. While certainly important and interesting, this line of inquiry offers limited guidance only for an understanding and management of the present Finnish situation.

I tidigare beskrivningar av olika länders politiska regimer fick Finland ofta figurera som en typisk representant för ett s.k. semipresidentiellt styrelseskick. Så var fallet redan i Maurice Duvergers seminala artikel från år 1980, som egentligen introducerade och identifierade den semipresidentiella kategorin – Finland utpekades där som ett av en handfull fall inom kategorins landamären (Duverger 1980, 165–167). Som sagt, karaktäristiken fick en rad uppföljningar och upprepningar. Med en viss reservation för den indirekta metod som hade tillämpats i finska presidentval, konkluderade sålunda Giovanni Sartori i en auktoritativ och flitigt citerad komparativ studie från det tidiga 1990-talet att ”Finland well qualifies as a semi-presidential system” (Sartori 1994, 131). ”The best-established examples are France and Finland”, hette det i en presentation av semipresi-

dentialism i den fjärde upplagan av Robert Hagues, Martin Harrops och Shaun Breslins likaså auktoritativa lärobok om jämförande politik, av trycket utkommen år 1998 (Hague, Harrop & Breslin 1998, 212). När den sjätte upplagan av samma bok utkom år 2004, hette det emellertid i motsvarande beskrivning att ”The Fifth French Republic is the leading example” (Hague & Harrop 2004, 282).

Utelämnandet av Finland i den nyssnämnda upplagan hade sin naturliga förklaring. Det föranleddes helt enkelt av att Finland under de mellanliggande åren hade gjort sig av med sin semipresidentialism, och genom en författningsrevision av år 2000 hade tagit ett stort kliv mot en renodlad parlamentarism. Nedmonteringen av presidentmakten tog sin början med delreformer redan under 1980-talet, fortsatte med ytterligare delreformer under 1990-talet, och

kulminerade i bestämmelserna i den nyssnämnda kodifierande regeringsform som trädde i kraft år 2000. Ingreppen innebar att presidenten förlorade det mesta av sin maktställning. Presidenten gick sålunda miste om sin rätt att under presumtion om förtroende utnämna statsminister och regeringsmedlemmar, förlorade sin rätt att självständigt utfärda förordningar, förlorade i praktiken sin rätt att inlägga veto i lagstiftningsärenden, förlorade sin rätt att avge och återkalla regeringens propositioner, förlorade sin rätt att självständigt besluta om riksdagsupplösning, samt förlorade viktiga delar av sin utnämningssrätt (t.ex. Anckar 1999a, 246–250; Kevin 1998, 55–58; Nousiainen 2000, 347–349; Jyränki 2006, 151–171). Allt detta skedde, förvisso, under försäkringar därom att presidentinstitutionen fortsättningsvis skulle vara ett betydande statsorgan med avsevärda maktbefogenheter (Anckar 1999a, 249–250). Försäkringarna var dock utanpåverk och pappersgirlander. Presidentens ställning blev i och med reformerna diffus, nedbantad och egentligen ganska perifer.

På en särskild punkt var klivet mot parlamentarism dock ganska kort – när det tidigare hette att presidenten bestämmer om landets relationer till främmande makter, heter det nu att Finlands utrikespolitik leds av presidenten tillsammans med regeringen. Till den ovanstående uppräknningen av förlorade presidentprerogativ skall alltså, men blott delvis, läggas rätten att besluta om landets utrikespolitik. Annorlunda uttryckt: en tråd i den semipresidentiella vävnaden kvarstår i Finland – den är tunnare än förr, men den kvarstår. Bestämmelsen att presidenten behåller en del av sin position som utrikespolitikens ledare belastas dock av någonting som av kommentatorer har beskrivits som ett ”gjutfel”, och den ovan angivna dimmiga formulering som beskriver nuläget har, naturligtvis, avsatt oklarheter och skiljaktiga meningar i behörighetsfrågan. Ett försök i en nyligen verksam författningkommitté, den s.k. Taxell-kommittén, att undanröja författningstextens otydligheter beträffande presidentinstitutionen misslyckades delvis, då den politiska vänstern valde att i kommittén framhärda i en ambition, synlig redan en tid, att bevara de fragment av presidentmakten som ännu kvarstod efter författningsrevisionen av år 2000 och dess efterdyningar (Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö, 2010). I skrivande stund (januari 2011) är det, detta bör inskjutas, ännu oklart vilket slutligt öde kommitténs rekommendationer kommer att gå till mötes. Riks-

dagsbehandlingen av ärendet skall ju, jämlikt regeringsformens stadganden om författningsändring, efter vårens riksdagsval med åtföljande regeringsbildning följas av en andra behandling, i vilken som bekant kvalificerad majoritet är föreskriven.

Termen ”gjutfel” är kanske inte alltigenom lyckad. Den anger förekomsten av en mindre skavank, som innebär att två element, här alltså presidentmakt och regeringsmakt, inte har fogats samman på bästa sätt, utan så att glapp och överlappningar har uppstått. Angivelsen är nog i sig korrekt, men ändå inte täckande. Det problem som föreligger handlar nämligen om mer än en skavank – problemet är större än så, vidlyftigare, mer mångförgrenat, och mer intrikat. Problemets kärna ligger däri, att bestämmelsen om en delad utrikespolitisk ledning ställer frågan om en dubbel legitimitet på sin spets, och denna uppsats skall, från litet olika infallsvinklar, avhandla och belysa detta dilemma. Framställningen är på en och samma gång Finlandscentrerad och komparativ – samtidigt som den formar sig till en kritisk kommentar till det läge som uppkommit i Finland, hämtar den bränsle och inspiration ur den internationella litteraturen och den internationella regimforskningen. Uppsatsen är, m.a.o., ett inlägg kring ett särskilt fall, ett inlägg som levereras från en generaliserande och systematiserande plattform. Uppsatsen har i allt sju avdelningar. Efter denna introduktion följer i en andra avdelning en framläggning av den dubbla legitimitetens problem och en diskussion av ett par med definitioner sammanhängande särskilda frågor. En tredje avdelning innehåller, med viss empirisk uppbackning, en beskrivning av den dubbla legitimitetens konsekvenser. Tre på varandra följande avsnitt anlägger därefter synpunkter på olika strategier för bemästrandet av problemet i fråga, och en sjunde avdelning tillhandahåller några summerande och avrundande kommentarer.

Dubbel legitimitet: vad det är

Den finska modellen där exekutivmakten på utrikespolitikens område delas mellan en folkvald president och en regering som är tillsatt av och beroende av en folkvald riksdag skapar ett logiskt dilemma. Om nämligen en konflikt uppkommer mellan regering och president så kan inte båda dessa organ samtidigt och i lika mån representera folkviljan. (I det följande kommer här, ställvis och av be-

kvämlighetsskäl, förkortningarna P och R till bruk – den förra betecknar presidentinstitutionen, den senare regeringen). Folkviljan kan ju inte gärna på en och samma gång ha två innehåll – det ena organet måste ge efter för det andra, den ena folkviljan måste underkastas den andra. Innebörden härav är att en mekanism måste framletas som kan slita tvisten, och uppgiften ter sig onekligen svår. Vad man här har att göra med är den dubbla legitimitetens problematik, välbekant från de rent presidentiella systemens sfär, där exekutivmakten, företrädd av presidenten, och den lagstiftande makten, företrädd av parlamentet, kan komma på kollisionkurs, särskilt när och om parlamentsmajoriteten partipolitiskt eller annars företräder en annan gruppering än den som står bakom presidenten. Problembilden är i lika mån bekant från beskrivningar av det politiska livet i Frankrike, landet som är en prototyp för semipresidentialism, där man som bekant introducerat termen ”cohabitation” för att fånga in det mönster som uppstår när president och statsminister hör hemma i olika politiska läger.

Dubbel legitimitet förutsätter alltså att presidenten är folkvald, därmed av folket legitimerad, och innehar icke negligerbara maktbefogenheter. Detta betyder att den dubbla legitimiteten i själva verket är inskriven i företeelsen semipresidentialism. Denna förutsätter nämligen, vi följer här en skrivning av Sartori (1994, 131–132), att exekutivmakten delas mellan en direkt eller indirekt för en viss mandattid folkvald president och en regering, varvid en dualistisk auktoritetsstruktur uppkommer, för vilken gäller, för det första, att presidenten är oberoende av parlamentet men ändå inte styr ensam utan via en medverkan av regeringen, för det andra, att regeringen måste åtnjuta riksdagens förtroende, och för det tredje, vi citerar Sartori, att ”the dual authority structure of semi-presidentialism allows for different balances and also for shifting prevalences of power within the executive” (1994, 132). Definitionen är för all del inte oomstridd, och särskilt dess sistnämnda komponent har väckt tvivel. Annorlunda än Sartori resonerar sålunda t.ex. Matthew Shugart och John Carey, när de i ett berömt arbete, varvid de lanserar de ganska klumpiga termerna premierpresidential och president-parliamentary, skiljer mellan två typer av semipresidentialism, nämligen en ministärstyrd och en presidentstyrd sådan (Shugart & Carey 1992, 18–27). Sartori är givetvis missnöjd med denna distinktion – han menar att

”kategorin president-parliamentary” turns out to be an almost empty class, a container in desperate want of content” (1994, 133), och han menar ännu att det faktum att länder oscillerar mellan de två typerna försvårar en klassificering av länderna i fråga (1994, 132–133). Härtill bör sägas, litet parentetiskt, att Sartoris första invändning helt enkelt är empiriskt felaktig, medan den andra är alldeles underlig, i det den synes vända sig mot komponenter (”different balances”; ”shifting prevalences of power”), som Sartori själv explicit inskrivit i sin här återgivna definition av semipresidentialism!

Alltnog, semipresidentialismens och därmed den dubbla legitimitetens problembild kan ta olika former, beroende på hur ansvarsfördelningen mellan president och regering är ordnad. En illustration återges i Tabell 1, som har karaktär av en typologi, där fyra teoretiskt tänkbara varianter av dubbel legitimitet förekommer. En variant innebär att P och R tillsammans och gemensamt handhar exekutivmakten (1); en annan innebär att P och R delar på makten så att P har ett eget ansvarsområde och R ett annat (4); ett tredje, egentligen en kombination, innebär att P och R tillsammans handhar en del av makten medan den resterande delen handhas av någon av dem (2); en fjärde, likaså en kombination, innebär att P och R tillsammans handhar en del av makten medan P ensam handhar en del och R ensam handhar en annan del av den resterande makten (3). Givetvis kan dessa varianter byggas ut med införande av gränsvärden för det som här kallats ”ansvarsområden” – det finns en skillnad mellan en situation där P har en stor och R en liten del av makten, och en situation där, tvärtom, R har en stor och P en liten del av makten (Anckar 1999b, 507–518). I huvudsak står dock de fyra huvudtyperna för olika styrkegrader av semipresidentialism: variant 1 representerar en hög styrkegrad, varianterna 3 och 4 en i viss mån neddämpad men fortfarande beaktansvärd styrkegrad, variant 2, när och om presidenten är underordnad, en ytterligare neddämpad grad, vars egentliga hemmahörande i kategorin semipresidentialism redan kan bli föremål för diskussion. Finland representerar i dag denna sistnämnda typ, där, i huvuddrag, regeringen handhar den verkställande makten men där presidenten alltså är med på ett hörn vad i synnerhet utrikes – och säkerhetspolitiken beträffar.

Även om begreppsliga konstruktioner av ovan nämnd eller liknande natur förvisso kan åstadkom-

Tabell 1. Ansvarsfördelning vid dubbel legitimitet: fyra typer.

Ansvarsområdet är:	Ansvaret är:		
	Gemensamt	Gemensamt/delat	Delat
Generellt	1. P och R handhar tillsammans exekutivmakten		
Generellt/partiellt		2. P och R handhar tillsammans en del av exekutivmakten; resten tillkommer P eller R	
Partiellt		3. P och R handhar tillsammans en del av exekutivmakten; av resten tillkommer en del P och en annan resterande del R	4. P och R handhar var för sig skilda delar av exekutivmakten

mas, återstår i konkret forskning operationella problem som försvårar uppgiften att fastställa om och i vilken mån politiska system verkligen är semipresidentiella och därmed beskuggade av dubbel legitimitet. En särskild besvärlighet har att göra med den utsträckning i vilken delningen av exekutivmakten mellan P och R är bestämd i föreskrifter eller i termer av politisk konvention och praktik. Det är förstas rimligt att tro att det är vanligt och t.o.m. en regel att författningsstadganden och konventioner står sida vid sida. Detta gäller inte minst Finland, såväl tidigare som senare, där regimen, i Jaakko Nousiainens karaktäristik, kännetecknas av att två teoretiskt oförenliga delar helt enkelt har inplacerats sida vid sida, varvid det har fallit på den politiska praktiken att söka och finna ett *modus vivendi* (2000, 340). Beträffande arbetsfördelningens principer skall vi citera Nousiainen: "The stability of the system is partly based on an established division of functions, but there is also a large 'grey zone' within which overlapping leadership and undefined responsibilities prevail" (2000, 340). När sådana gråzoner finns, och när stadganden och konventioner alltså förekommer sida vid sida, uppkommer, när konventioner kan styra åt olika håll, en sfär där än P, än R intar en dominerande position. Två semipresidentiella system med likartade uppsättningar stadganden kan sålunda ändå te sig olika i termer av makt – variationer i konvention kan helt enkelt ge den ovan nämnda sfären olika profiler i de två systemen. Samma måste gälla för ett och samma system vid två tidpunkter – ånyo, när och om konventionen ändras, blir profilerna annorlunda. Ur en nyttig internationell översikt som Antero Jyränki utarbetat i anslutning till

grundlagskommitténs här tidigare berörda utlåtande, framgår t.ex. att Polens instabila mångpartisystem under senare år där har tillåtit att de faktiska presidentiella befogenheterna överstiger de gränser författningen i strikt mening uppdrar (Jyränki 2010, 197–199).

Till denna ovannämnda svårighet anknäyer en annan och liknande svårighet, som framför allt har att göra med presidentens befogenheter. De kan, som gäller för alla institutioner, bedömas med två utgångspunkter – man kan ta fasta på normativa eller empiriska egenskaper (Anckar 2002, 155–158). Normativa egenskaper är sådana som föreskrives i författningar och liknande texter, empiriska egenskaper är sådana som faktiskt kommer till bruk. Såsom även Duverger med all önskvärd tydlighet framhöll i sin här redan anförda tidiga artikel om semipresidentialism (1980, 177–182), behöver normativa befogenheter inte alltid vara empiriska befogenheter – Finlands tidigare presidenter hade alla samma normativa befogenheter men nyttjade dem på olika sätt och med variationer som varit tillräckligt stora för att t.o.m. motivera och möjliggöra typologiseringar (Anckar 1984, 92; Nousiainen 1985, 272). I normativ mening var regimen i Finland i tidigare skeden alltid semipresidentiell; i empirisk mening var detta inte alltid fallet. Författningen har helt enkelt genomgått "en inre utveckling", som styrt åt olika håll (t.ex. Lindman 1979, 54–55). På motsvarande sätt kan två länder vara likadana vad normativa egenskaper beträffar, men olika vad bruket av egenskaper ankommer – Frankrike och Island är båda i en normativ mening semipresidentiella regimer, men i termer av verklig presidentiell makutövning har Island snarast

varit en parlamentarisk regim (t.ex. Helander 1988, 260–261), medan Frankrike definitivt varit en semi-presidentiell regim.

Den dubbla legitimitetens konsekvenser

Semipresidentialismens dubbla legitimitetsmönster kan vara, härom råder en ganska bred enighet i litteraturen, komplicerat och riskfyllt. ”Cohabitation intensifies competition between the two principals and places the president in the awkward position of leading both the nation and the opposition”, står det t.ex. i en här tidigare återopad lärobok (Hague & Harrop 2004, 284). Antingen man ser ett semipresidentiellt statsskick som en avart av parlamentarismen eller som en fristående grundmodell, ”medför den självständiga presidentmakten en komplikation som ständigt måste beaktas”, skrev Jan-Magnus Jansson för sin del i ett sammanhang (1992, 92). Sartori utfärdar i en jämförande studie av regimers för- och nackdelar nog en allmän rekommendation till förmån för semipresidentialism, men understryker att rekommendationen ”is not a strong one”, att semipresidentialism ”does leave us with unsettled problems”, och att ”the split majority problem still haunts” (1994, 137). Ännu: Cindy Skach uppräknar i en genomgång av semipresidentialismens egenskaper på ett allmänt plan några tillstånd och situationer för vilka semipresidentialism kan bli ett hot – sådana är demokrati, konstitutionalism, och skyddet av medborgerliga friheter och politiska rättigheter (Skach 2007, 95).

Emellertid finns det egentligen ganska få tydliga empiriska belegg för att den dubbla legitimitet som innesligger i semipresidentialism verkligen är ett farofullt tillstånd. Kunskapsläget är snarast oklart, och detta är långt en konsekvens av att semipresidentialism definieras på olika sätt, varvid studier av regimtypen och dess konsekvenser sysselsätter sig med brokiga och olika uppsättningar av fall. De förteckningar av semipresidentiella regimer som numera vandrar omkring i litteraturen är sålunda till och med mycket olika varandra – Robert Elgie, en portalfigur i utforskandet av semipresidentialism, har i en utblick menat att detta beror på att det finns mycket luft i den komponent av semipresidentialism som säger att presidenten bör inneha icke-negligierbara rättigheter. ”The list of semi-presidential countries varies so much from one writer to another

because each writer has free rain to decide what constitutes the level of quite considerable presidential powers that are required for semi-presidentialism”, skriver Elgie (2007, 5). Yttermera sammanfattar han läget så att brokigheten ”means that often like is not being compared with like” (2007, 5). Anmärkningen är tvivelsutan riktig. Ryssland förekommer sålunda ibland i förteckningar av semi-presidentiella system (t.ex. Skach 2007, 95; Elgie 2008, 58) – en sådan klassificering godtar alltså, vilket inte kan vara riktigt, ett starkt orkestrerat folkval av presidenten och en situation där statsministerns ansvar inför parlamentet är en ren papperskonstruktion. Elgie har minsann själv i sin empiriska forskning syndat på nåden, som är uppenbart i en relativt färsk fallstudie av Palestinien, där kontroversen mellan Hamas och president Abbas som representant för Fatah kläs i en semipresidentiell dräkt och tas som en intäkt för vad semipresidentialism kan och inte kan göra (Cavatorta & Elgie 2010). Sartori skriver i ett sammanhang om parlamentarismen att den ”does not denote a single entity” (1994, 101); samma kan med fog sägas om semipresidentialismen i dess olika skepnader.

För all del, oklarheten till trots finns några relativt säkerställda kunskapsfragment. Ett säger att skillnader med avseende på hur presidentens legislativa och icke-legislativa rättigheter definieras får återspeglar vis-à-vis graden av instabilitet i systemen i fråga (Roper 2002); ett annat, baserat på ett studium av ett flertal afrikanska stater, säger att cohabitation under semipresidentialism tenderar framkalla återfall till autoritära mönster i neopatrimoniala stater (Kirschke 2007); ett tredje, baserat på ett studium av några östeuropeiska stater, säger, föga överraskande, att omfattningen och intensiteten i skärmytslingar mellan president och regering är beroende av ett antal olika omständigheter, som regeringens politiska status, parlamentets sammansättning, och presidentens egentliga maktbefogenheter (Protsyk 2005). Kontexten synes spela en roll – medan i en och samma antologi en studie av några västeuropeiska fall ger vid handen att det semipresidentiella greppet på det hela taget har fungerat väl (Pasquino 2007), visar en annan studie, nu av ännu unga och bräckliga demokratier, att regimformen inte alls fungerat så väl (Moestrup 2007). Studier av enskilda fall pekar på motsvarande sätt i olika riktningar: medan semipresidentialismen uppenbarligen har fungerat någorlunda i Madagaskar (Cadoux 2007), har resulta-

tet varit tydligt sämre i Guinea-Bissau (Azevedo & Nijzink 2007). Beträffande Frankrike, testfallet framom andra, torde det vara riktigt att säga att landet tämligen väl har styrt en kurs som har undvikit de grundkänningar som kan vara förenade med cohabitation (Poulard 1990).

En relativt färsk studie, där den nyssnämnde Elgie har fört pennan, kan och bör återopas med någon utförlighet. Elgie har i denna studie, för det första, identifierat en uppsättning semipresidentiella regimer, för det andra, klassificerat dem i termer av demokrati, för det tredje, identifierat perioder av cohabitation i länderna i fråga, och, för det fjärde, identifierat med demokratins sammanbrott hängande konsekvenser av cohabitation. Det visar sig härvid att etablerade demokratier väl har kunnat hantera problemet i fråga – ”In short, full democracies have always coped perfectly well with cohabitation”, skriver Elgie (2008, 60). Och det visar sig därjämte att de inte fullt så etablerade demokratierna, av Elgie kallade ”partiella” demokratier, på det hela taget klarar sig lika bra. Av 36 sådana partiella och semipresidentiella demokratier har visserligen 17 kollapsat under den tid Elgie undersöker, men endast i ett fall, nämligen Niger år 1995, är kollapsen direkt relaterad till med cohabitation sammanhängande problem (Elgie 2008, 59–60). Under hänvisning jämväl till den empiriska fattigdom som karakteriserar det rådande kunskapsläget sammanfattar Elgie sina resultat (2008, 63–64; även Elgie 2010):

In short, the standard wisdom about the negative effects of cohabitation was never grounded in empirical observation. We have shown that the standard wisdom has yet to be proven empirically. ... Moreover, we have shown that full democracies have managed to survive cohabitation without any change in their status, even if it has occurred in the very early years of the democratization process. Overall, while it may be true to say that cohabitation is inefficient and undesirable we cannot say that it is dangerous for democracy just yet. More examples are needed before we can draw any such conclusion.

Inbäddad i Elgies sammanfattning är en särskild aspekt, som här, med omnämmande, måste lyftas fram. Citatet visar nämligen på en bias och därmed en brist i den forskning som sysslar med semipresidentialismens konsekvenser och utfall. Den beroende variabeln, den som anger vad semipresidentialism kan utmynna i, gäller i huvudsak regimers och systems allmänna demokratitillstånd eller t.o.m.

överlevnad. Detta är i sig intressant och naturligtvis alldeles legitimt, men om dylika ting är inte fråga i en debatt om gjutfelet i Finland och dess konsekvenser. Här blir fråga om mindre dramatiska och omstörtande situationer och mönster – frågan gäller inte om systemet skall gå under eller inte eller om demokratin är på upphällning eller inte. Frågan gäller fastmer om systemet fungerar på ett klanderfritt sätt eller inte – de kriterier som i första hand intresserar har att göra med adjektiv som ”inefficient and undesirable”, för att ånyo låna ur Elgies ovan anförda karaktäristik. I själva verket torde det förhålla sig så, vi lånar en bedömning av Tapio Raunio, att oenigheten hos oss mellan P och R snarare har gällt behörighetsfrågor än utrikespolitikens egentliga innehåll (Raunio 2008, 257; jmf Raunio 2010; Nousiainen 2006, 330–331). Den forskning som rör sig på den mindre spännande och uppseendeväckande nivå som kan fångas i termerna ”inefficient” och ”undesirable” är dock fattig i såväl begreppslig som empirisk mening, och komparativa fästpunkter för en utvärdering i dessa termer av läget i Finland står därför egentligen inte att uppbringa, särskilt som den variant som borde utvärderas, den som fångats i Tabell 1 som variant 2 av fyra möjliga, är sällsynt och, förvisso, i sig litet underlig. Själva det faktum att varianten väckt debatt hos oss, en debatt med hugg och mothugg, ger dock en tydlig fingervisning om att varianten upplevts och upplevs vara obekvämlikväl som befogad. Det finns nog ett forskarbeting som väntar här, ett beting med uppgiften att bena ut och sortera de konkreta vinsterna och förlusterna av den semipresidentiella kvarleva som vår nuvarande regeringsform ännu dras med.

Strategi 1: delad kompetens

När man vill hantera den dubbla legitimitetens problem, står olika strategier till buds. En är att genom maktindelning minska risken för en kollision mellan folkviljor. Detta innebär ett val av variant 4 i Tabell 1. Maktinnehavet är inte gemensamt, så att P och R tillsammans utövar exekutivmakten; det är fastmer separat, så att makten är uppdelad mellan kontrahenterna P och R, varvid den ena ansvarar för något eller några politikområden, medan den andra ansvarar för återstoden. När och om kontrahenterna på detta sätt tilldelas skilda områden, blir den dubbla legitimitetens problem mer konturlöst. Fråga är

egentligen inte längre om en kollision mellan folkviljor. Snarare är fråga om någon form av samexistens – den ena viljan kommer till uttryck på sina håll, den andra på sina. Ett kvarstående problem är förstås hur de två viljeuttrycken skall kunna koordineras, när och om de pekar åt olika håll – om ingen koordinering kan nås, finns en uppenbar risk för obalans och ryckighet i beslutsfattandet. Den dubbla legitimiteten är då neddämpad med en metod som egentligen missar sitt syfte: en konflikt har neutraliserats för att närapå genast igen göra sig märkbar.

Den delade kompetensens strategi är i tämligen allmänt bruk. Sålunda har semipresidentiella regimer ofta reserverat ett särskilt område för presidentens maktutövning; detta område inkluderar i regel utrikes- och säkerhetspolitiken. Frankrike kan här anföras som ett exempel. Presidenten svarar där i tider av cohabitation för utrikespolitiken medan statsministerns ansvarsområde tecknas av inrikespolitiken – ansvarsfördelningen beskrevs i tiden av den maktfullkomlige president de Gaulle i ordalag enligt vilka det ålåg statsministern att bestämma om mjölkpriset i landet! (Hague & Harrop 2004, 282). Delningen är inte föreskriven i landets författning, men avtecknar sig som en politisk konvention. Givetvis är det dock mycket vanligt att arbetsfördelningen regleras i stadgar och förordningar, varvid de uppgifter som tillkommer kontrahenterna förtecknas och uppräknas – metoden är härvid att den ena kontrahenten åläggs individualiserade åtaganden, medan restparten därmed implicit påförs den andra kontrahenten, ungefär alltså, som i federala system, där centralmaktens kompetens i allmänhet är noga angiven, under presumption av att resten tillhör delstatskompetensen. Ett exempel kan vara förhållandena på Island, där presidentens befogenheter noggrant bokförs i författningens (1944) andra kapitel, i paragraferna 3–30, medan exekutivmakten i övrigt omnämns endast allmänt och nästan i förbigående. En mer uttalad metod är i bruk t.ex. i Mongoliet, där presidentens befogenheter specificeras i en särskild författningsparagraf (§ 33), och regeringens befogenheter, till den del de inte är givna i ordinarie lagstiftning, specificeras i en annan motsvarande paragraf (§ 38).

Sin popularitet till trots har strategin att dela kompetens och behörighet blivit svårare att tillämpa. Detta gäller särskilt för det nyssnämnda greppet att låta utrikes- och säkerhetspolitiken vara en för presidenten reserverad egen sektor. Metoden har i detta avseende helt enkelt blivit obsolet. Tanken att den

internationella politiken är ett område som till följd av särskilda kännetecken kunde och borde vara undanhållen en strikt demokratisk insyn och kontroll gick i tidigare teoribildningar tillbaka på främst tre föreställningar: området förutsatte ett diplomatiskt umgänge och förhandlingar med omvärlden, icke en auktoritativ allokering; det sköttes därför bäst av specialister; området inramade övergripande nationella intressen, vars skötsel inte gärna kunde debatteras fritt och öppet och under opposition; det sköttes därför bäst av specialister; området var avlägset och svåråtkomligt för gemene man; det sköttes därför bäst av specialister (Goldmann 1986, 4–9). Riktigheten i sådana föreställningar har redan en tid kunnat ifrågasättas (Goldmann 1986, 27–31); särskilda drag i den allmänna samhälls- och politikutvecklingen har på senare tid yttermera bidragit till en växande insikt om att de gamla trossatserna inte bara är förlegade utan direkt felaktiga. Framför allt är härvid fråga därom, att trender mot internationalisering och globalisering har fört de nationella och de internationella sfärerna närmare varandra, t.o.m. så att de börjat glida in i varandra och färga varandra. Gränserna mellan det inrikespolitiska och det utrikespolitiska har uttunnats, och har därmed blivit mindre lämpliga att bruka som reviranvisningar för P och R. P:s revir har blivit mer tillgängligt för R, och vice versa: när utrikespolitiken får nationella drag marscherar R in på P:s område, när den nationella politiken får utrikespolitiska drag, marscherar P in på R:s område.

Dessa invändningar träffar med full kraft, egentligen med än kännbarare kraft, det förfarande som nu gäller i Finland, där P och R tillsammans förutsätts handha utrikespolitiken. Även här kan man fråga varför presidenten egentligen skall ha med just utrikespolitiken att göra; även här gäller att sammansmältningen av politikområden ställer till med problem, så att det är svårt att skilja mellan den utrikespolitik som P och R skall handha tillsammans och den icke-utrikespolitik som är R:s revir. Men härtill kommer att det är svårt att inom den för P och R gemensamma utrikespolitikens område trampa upp en vettig rågång mellan det som P skall sköta och det som R skall sköta. Problematiken såväl aktualiserades som accentuerades av orienteringen i Finland mot den europeiska gemenskapen som med nödvändighet förde över i den ovan nämnda sammansmältningen av politikområden, därmed även i ett läge där inte längre är fråga om att P och

R har revir att bevaka, utan där P och R framstår som rivaler på ett nytt, i konturer mer obestämt men tydligt större område. En relevant bedömning inför Finlands inträde år 1995 i den Europeiska Unionen var att Finlands politiska system nu stod vid ett vägskalet där det gällde att välja mellan en parlamentarisk och en presidentiell vägriktning (Nousiainen 1994, 45) – valet, som egentligen inte kunde bli ett annat, utföll till parlamentarismens förmån. Grundlagsreformen av år 2000 innehöll en tydlig signal då den entydigt föreskrev att EU-ärendena låg på regeringens bord, och det är rimligt att säga att Europapolitikens primat i Finlands internationella intressesfär sedan 2000-talets inbrott har säkrat statsministerns position som landets centrala enskilda internationella aktör (Nousiainen 2006, 328), ungefär som i Österrike, där landets anslutning till EU, i Jyränkis bedömning, tydligt förstärkte det politiska systemets parlamentariska och försvagade dess presidentiella lutning (Jyränki 2010, 168). Ytterligare preciseringar av de revir som skall gälla har för sin del skingrat den dimmighet som har belastat behörighetsproblematiken – ett uttryck härför är en *passus* i det förslag till grundlagsrevidering som nu föreligger, i det Taxell-kommittén föreslår en ny bestämmelse gällande statsministerns uppgifter, som entydigt fastslår statsministerns ställning som Finlands representant i EU. En definitiv lösning av behörighetsproblematiken innebär förslaget dock inte. Fortfarande gäller att gränsen mellan EU-politik och icke-EU-politik är i många avseenden flytande, och att gränserna mellan de icke-EU-relaterade utrikespolitiska segment som åvilar P och R är outtalade, därmed obestämda och konfliktiniterande.

Strategi 2: underställd kompetens

En annan strategi som kommer i fråga har att göra med underställdhet – när och om kontrahenterna är oeniga, måste striden slitas och underställas någon, varvid denna någon måste träda till och fatta ett avgörande. Den eventuellt uppdykande tanken att en författningsdomstol kunde ha något att göra i sammanhanget ter sig dock förfelad. Goda skäl kan nog i och för sig anföras för inrättandet av en sådan domstol i Finland, och tanken har tidigare haft en t.o.m. tämligen bred politisk grogrund (t.ex. Merikoski 1978, 33–34), en grogrund som emellertid

senare synes ha utarmats (Jyränki 2006, 171). Den eventuella oenighet om vilken här är fråga, är emellertid till sin natur politisk, inte juridisk, och lämpar sig därmed inte för en juridisk prövning. Frågan om P har rätt eller R har rätt faller helt enkelt inte inom området för grundlagsprövning – båda kontrahenterna har en i grundlagen rotad rätt att ha en mening, så länge denna tillkommer inom de revir varom är fråga.

En bättre men ganska intetsägande variant av en arbitratorstrategi innebär, helt enkelt, att uppdraget som arbitrator skall tillkomma de berörda parterna – de äger, i fall av oenighet, arbeta sig förbi oenigheten och komma överens, ungefär som när man tidigare förutsatte att eventuella oenigheter mellan presidenten i egenskap av överbefälhavare och försvarsmaktens kommandör i egenskap av föredragande i militärärenden skulle utjämnas i förhandsförhandlingar (Jyränki 1981, 283). Metoden var i ett tidigare skede av striden kring gjutfelet nog i bruk i Finland. Den dubbla legitimitetens problem berörs nämligen inte i den finska författningen av år 2000, som antagligen och uppenbarligen var vägledad av en föreställning om att eventuellt uppkommande konflikter mellan P och R kan och bör handläggas informellt, via i samförstånd utmynnande kontakter och underhandlingar. En nackdel med denna metod är förstås att en praktik snabbt formar sig och ynglar av sig, innebärande att en kontrahent med en viss regelbundenhet, som övergår i praxis, drar det längre strået. Så blev uppenbarligen fallet hos oss, där praxis, synlig huvudsakligen i att presidenten kunde avgöra när och om han/hon representerar Finland på EU-toppmöten, signalerade att den folkvilja som väljer president skall väga tyngre än den folkvilja som väljer riksdag och därmed utser regering. Ett sådant resultat har emellertid med en viss tidseftersläpning blivit oacceptabelt, varför strategin inte längre är funktionell. Metoden har helt enkelt i många ögon framtagit ett felaktigt resultat, och den måste därför överges.

Som en konsekvens härav är en mer bestämd variant av arbitratorstrategin på väg att finna en tillämpning i Finland – i denna variant träder ett tredje håll till och avgör frågan. I den grundlagsrevision som för tillfället är aktuell, avser man nämligen överföra domarfunktionen på riksdagen – om P och R är och förblir oeniga, skall riksdagen träda till, och avgöra frågan. När den grundlagskommitté om vilken ovan varit tal, lade fram ett förslag i den-

na riktning, var det i någon mån oklart i vilken mån förslaget verkligen fullt ut kunde räkna med stöd i det socialdemokratiska lägret – uppbackad av andra socialdemokratiska figurer anmälde den sittande presidenten, Tarja Halonen, missnöje med avsikten, varvid hon noterade att riksdagen naturligtvis i sådana fall kommer att stöda regeringen, som ju annars skulle falla (t.ex. Kevin 2010). Sedermera synes opinionerna ha utjämnats, så att en någorlunda enighet har utkristalliserat sig kring riksdagens rätt att inträda som arbitrator. Onekligen, enigheten till trots, uppkommer härmed en konstig situation. Metoden innebär ju att en oenighet mellan de två kontrahenterna P och R skall avgöras så att R:s vilja blir utslagsgivande – inget fel häri, men den reflexionen infinner sig ju osökt att P blir en i sammanhanget på något sätt onödig aktör. När P och R är eniga, är allt frid och fröjd, när P och R är oeniga, skall P vika. Vilken allmän eller specifik funktion, om någon, skall P då egentligen tillskrivas och anförtros? Innebär inte, visst kan frågan ställas, den lösning som är på kommande egentligen ett ifrågasättande av presidentinstitutionens varande? Och har inte, detta kan vara en följdfråga, ifrågasättandet redan en tid s.a.s. hängt i luften? Det kan i sammanhanget noteras, Jyränki konstaterar detta, att de olika särskilda motiv som lagts fram i beredningen av grundlagsreformen inte har innehållit några egentliga dryftningar av frågan vilken roll som egentligen borde tillkomma presidenten. Ej heller har man dryftat frågan varför presidentinstitutionen överhuvud längre är behövlig (Jyränki 2006, 158).

Förutom frågan om riksdagen är rätt instans att slita en konflikt, har det politiska grälet även gällt futiliteten om det skall vara riksdagen i plenum som fäller utslaget, eller om det är tillfyllest att något av riksdagens utskott gör så. Vänsterpartierna har kört det förstnämnda spåret – deras tanke har varit ungefär den, att om riksdagen finner för gott att köra över presidenten, så borde detta åtminstone ske med större buller och bång än vad enbart ett utskottsutlåtande kan åstadkomma. På denna särskilda punkt synes vänsterns ståndpunkt bli vinnande, och den är nog författningsetiskt och allmänpolitiskt rimlig. Förstås kunde man i sammanhanget ändå hävda att en fortsatt gradvis parlamentarisering av landets politiska liv vore betjänt, åtminstone i symbolisk mening, av en metod där riksdagen utan större åthävor och offentligt gny kan lyfta presidenten åt sidan.

Strategi 3: bantad legitimitet

Fram till slutet av 1980-talet tillämpades i Finland ett särskilt elektorsförfarande i presidentval. Efter ett mellanspel, där en kombination av ett elektorsförfarande och en direkt metod utprovades, har valmetoden numera blivit direkt. Fråga är som bekant om ett direktval i två omgångar, där en andra omgång föranstaltas mellan de två främsta kandidaterna för presidentposten om ingen kandidat har erhållit majoritet i första omgången. Metoden är på två sätt felaktig. Den är, för det första, inte den bästa av de olika direkta metoder som finns. Den är i själva verket, som jämförande analyser av valmetoder har visat, en ganska dålig direkt metod (t.ex. Anckar 1984, 168–171; Nurmi 1987; Stolpe 1997, 170–186). Detta litet barska omdöme går tillbaka på metodens oförmåga att uppfylla sådana godhetskriterier som valforskningen vanligen laborerar med – metoden kan sålunda, för att ge ett exempel, inte garantera ett val av en Condorcet-vinnare, d.v.s. en kandidat som i parvisa jämförelser besegrar alla andra kandidater. Metoden kan inte heller garantera ett icke-val av en Condorcet-förlorare. Metodens förmåga att tillgodose ett monocitetskriterium, d.v.s. undvika att en kandidat kan förlora på att få ett tillskott av röster, är ej heller övertygande. I allt, står det i en av de ovan nämnda analyserna, har metoden inte ”några avgjort goda sidor” (Stolpe 1997, 186). Varför den ändå antagits i Finland (och förvisso annorstädes) är inte lätt att säga. Möjligen och antagligen var beslutsunderlaget i frågan bräckligt och oinformerat.

Metoden är felaktig även såtillvida att den är direkt. Den strider därmed mot författningsrevisionens allmänna ambition att främja parlamentarism; framför allt ger den presidenten en legitimitet som kan utmana regeringsmaktens legitimitet. Metoden inför i Finlands politiska och konstitutionella liv den dubbla legitimitet som här avhandlas; den inför även verktyg för dubbelhetens försvar. I en plädering, för redan ganska länge sedan, för en riksdagsvald president, har Sven Lindman skrivit att en person har större möjligheter att hävda sig som en separat maktfaktor när och om han eller hon i det allmänna medvetandet framstår som uppbyggen av en folkopinion (Lindman 1979, 51). I detta har under årens lopp många instämt, bl.a. Jyränki, som i en kommentar noterar att den direkta valmetoden är i dålig överensstämmelse med försöken att genomdriva en parlamentarisering av finsk politik, och som därefter

fortsätter: ”Ratkaisu sitä paitsi vaikutti poliittiseen järjestelmään ehkä syvemmalta kuin sen tekijät oivalsivat. Muutos loi asetelman, jossa presidentillä on aikaisempaa suurempi oikeus vedota omien poliitistien tavoitteittensa toteuttamiseksi suoraan kansalaisiin eduskunnan yli ja ohi” (Jyränki 2000, 34). Samma mening hävdar från en internationell plattform Elgie, som skriver att ”The direct election of the state of head encourages the president to place himself/herself above politics” (2008, 52), och som fortsätter med att notera att ”Presidents claim that they have a mandate from the people – no matter how close their winning margin may have been” (2008, 52). Elgie gör ännu tillägget: ”This can lead presidents to ignore the rule of law” (2008, 52). Den sistnämnda konsekvensen är väl inte aktuell i ett finländskt perspektiv; att tankegången i övrigt är riktig även hos oss, visas av flera uppträdanden av Finlands direktvalda presidenter som återopat folkstödet som en grund för kvarhållandet av prerogativ. Martti Ahtisaari gjorde detta i olika sammanhang och framträdanden (t.ex. Nousiainen 2000, 345–346); Tarja Halonen har vid flera tillfällen gjort likaså, t. ex. i ett framträdande våren 2010 (Kevin 2010).

Den direkta metoden är även såtillvida felaktig att den utåt signalerar att presidentinstitutionen ännu är relativt stark och relativt betydande – metoden gör det alltså möjligt att rita och hävda en felaktig kompetenskarta. Mekanismen är här uppenbar: vad en betraktare förutsätter, åtminstone implicit, är en balans mellan den dignitet som konstitutionellt och politiskt tillkommer en institution och den dignitet som ineligger i den metod som tillsätter och formar institutionen i fråga. Ur det ena kan det andra härledas – är metoden stark och övergripande, är även institutionen detta; skall institutionen vara stark och övergripande, måste även metoden vara detta. Hos oss i Finland har det blivit tvärtom. Reformerandet av valsättet har här i själva verket varit en alldeles märklig marsch i otakt – parallellt med att presidentmakten nedrustats, har sättet för val av president gjorts direktare och slutligen direkt. En allt svagare president har alltså valts med en allt starkare metod! En balans mellan presidentvalets metod och innehåll förutsätter tveklöst att metoden uttunnas och blir mer lättviktig, i bättre samklang med egenskaperna hos den institution metoden skall utpeka. En sådan nedbantning kunde och borde innebära att riksdagen, eller eventuellt en av riksdagen tillsatt elektorsförsamling, förrättar valet. En sådan reform skulle

krympa presidentens legitimitetsutrymme och därmed tillhandahålla en enkel lösning på den dubbla legitimitetens problem.

I vägen för en sådan förnuftig lösning står emellertid ytterligare olägenheter, som kan sammanfattas i konstaterandet att den direkta metoden har en potential till självförsvår – den blir, på sätt och vis, sin egen förutsättning. Som flera tillgängliga opinionsmätningar har visat, önskar en folkmajoritet i Finland bevara en presidentmakt, gärna utrustad med ordentliga maktbefogenheter. Och som folkets beteende i val nogsam har visat, är opinionen knuten till handling – deltagandet i presidentval är, och skillnaden är tydlig, livligare än i andra nationella val (Anckar & Anckar 2010, 613–633). Presidentvalet intresserar alltså, och i särskild mån. Varpå intresset egentligen beror, har väl inte blivit ordentligt utrett, men ett antal omständigheter som nog ter sig rimliga kan återopas – personval är intressantare än partival, personval är även lättare och mer överskådliga för väljarna, bilden av en ensam och handlingskraftig ledare har en given plats i det finländska folkmycket. Det är en definitiv olägenhet med valmetoden att bilden tenderar förstärka sig själv. Vad man ställs inför är en variant av den onda cirkelns problematik: en dålig metod har precis den effekt som gör den dålig (ger presidenten råg i ryggen, underbygger en felaktig bild hos medborgarna av presidentinstitutionen); effekten innebär att barriärer reses för metodens försvagande och att ett rationellt handläggande av frågan hur presidenten egentligen borde utses försvåras.

Slutord

Juan Linz, en av den internationella regimforskningens förgrundsgestalter, publicerade år 1994 en mycket läst och citerad uppsats, som artade sig till ett praktfullt frontalangrepp på den presidentiella styrelseformen och dess oförmåga att bära och vidmakthålla en riktig demokrati. Icke minst uppehöll sig Linz härvid vid den dubbla legitimiteten och de komplikationer den skapade. Här ställs man, skrev han, inför en situation där två parter härleder sin makt ur folkets i val dokumenterade vilja, manifesterad i en fri konkurrens mellan väldefinierade alternativ. Fråga var, fortsatte han, om en situation där ”a conflict is always latent and sometimes likely to erupt dramatically” (Linz 1994, 7). Han noterade

beträffande denna konflikt att ”there is no democratic principle to resolve it”, och han gjorde ännu gällande att ”the mechanisms that might exist in the constitution are generally complex, highly technical, legalistic, and, therefore, of doubtful democratic legitimacy for the electorate” (Linz 1994, 7).

Det läge som har uppstått i Finland är, i själva verket, en god illustration av riktigheten i Linz’s resonemang och teser. Linz talar för all del om presidentialism, medan Finland representerar en rump-huggen variant av semipresidentialism; likheterna är ändå iögonenfallande. Två parter kan även hos oss åberopa och åberopar i själva verket gärna en förankring i en folkvilja, manifesterad till dels i ett direkt presidentval, till dels i ett riksdagsval och en på valet baserad regeringsbildning. Mycket riktigt har detta fört till bryderi och en sorts pattställning. Den konstitutionella ordning i vilken man valt att handlägga problemet har, precis som Linz skrivit och förutsagt, visat sig vara snårig, tekniskt undermålig och långt ifrån övertygande. Över snart sagt allting man har företagit sig i sammanhanget har dessutom vilat en oklarhetens dimma, uttryck för en oförmåga och även en ovilja att klarlägga och reda ut behörigheter.

Det finns, som ovan har noterats, ett i princip effektivt sätt att hantera den dubbla legitimiteten. Sättet är att helt enkelt göra sig av med den. I en insiktsfull översikt och analys serverar Raunio just denna medicin – utrikespolitiken borde i sin helhet överföras på regeringens bord. Detta hugg i den gordiska knuten skulle enligt Raunio förenhetliga utrikespolitikens skötsel, demokratisera beslutsfattandet, samt normalisera politikens handhavande i och med att utrikespolitiken bleve en politiksektor bland alla andra (Raunio 2008, 261–262; även Raunio 2010). Precis så förhåller det sig. Den dubbla legitimiteten för med sig komplikationer, den är besvärlig, den är förfulande, den är ologisk, den är onödig, den är umbärlig, den kan avlägsnas. Presidentmakten borde egentligen ”likvideras”, för att låna ett uttryck ur en skrift av en syskonsjäl (Wiberg 2010). Och vill man inte gå så långt, borde i varje fall direktvalet av president slopas; därmed avklippes den sträng mellan president och folk som nu finns och ställer till olägenheter. De politiska partierna finner, naturligt nog, denna väg mindre framkomlig, då det folkliga stödet härför ännu saknas. Vad partierna i ett sådant läge kan och bör göra är att låta droppen urholka stenen – i argumentering och upp-trädanden skall gärna en sådan hållning eftersträvas

som låter en medvetenhet om diskrepansen mellan en nedbantad presidentmakt och en direkt valmetod sippra in i och småningom forma det publika opinionsläget. Givetvis vinner ett sådant förfaringsätt i trovärdighet och effektivitet när och om presidentmakten ytterligare kan beskäras.

REFERENSER

- Anckar, Dag. 1984. *Folket och presidenten. En författningpolitisk studie*. Helsingfors: Finska Vetenskaps-Societeten (Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk, H. 132).
- Anckar, Dag. 1999a. Finland inför milleniumskiftet: en regimbestämning. *Statsvetenskaplig Tidskrift*, 102:3, 241–261.
- Anckar, Dag. 1999b. Semipresidentialism. En taxonomisk betraktelse. *Historisk Tidskrift för Finland*, 84:4, 495–518.
- Anckar, Dag. 2002. Att klassificera politiska regimer: metod och metodologi i bruket av teori och empiri. *Politiikka*, 44:2, 144–159.
- Anckar, Dag & Anckar, Carsten. 2010. Finland. Ingår i Dieter Nohlen & Philip Stöver (eds.), *Elections in Europe. A Data Handbook*. Baden-Baden: Nomos.
- Azevedo, Elisabete & Nijzink, Lia. 2007. Semi-Presidentialism in Guinea-Bissau: the lesser of two evils? Ingår i Robert Elgie & Sophia Moestrup (eds.), *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. New York: Routledge.
- Cadoux, Charles. 2007. Semi-presidentialism in Madagascar. Ingår i Robert Elgie & Sophia Moestrup (eds.), *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. New York: Routledge.
- Cavatorta, Francesco & Elgie, Robert. 2010. The impact of semi-presidentialism on governance in the Palestinian authority. *Parliamentary Affairs*, 63:1, 22–40.
- Duverger, Maurice. 1980. A new political System model: Semi-Presidential government. *European Journal of Political Research*, 8:2, 167–177.
- Elgie, Robert. 2007. What is semi-presidentialism and where is it found? Ingår i Robert Elgie & Sophia Moestrup (eds.), *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. New York: Routledge.
- Elgie, Robert. 2008. The perils of Semi-presidentialism: are they exaggerated? *Democratization*, 15:1, 49–66.
- Elgie, Robert. 2010. Semi-presidentialism, cohabitation and the collapse of electoral democracies, 1990–2008. *Government and Opposition*, 45:1, 29–49.
- Goldmann, Kjell. 1986. ”Democracy is Incompatible with international politics”: reconsideration of a hypothesis. Ingår i Kjell Goldmann, Sten Berglund & Gunnar Sjöstedt, *Democracy and Foreign Policy*. Vermont: Gower Publishing.
- Hague, Rod, Harrop, Martin & Breslin, Shaun. 1998. *Comparative government and politics: an introduction*. 4th edition. London: Macmillan Press.
- Hague, Rod & Harrop, Martin. 2004. *Comparative government and politics: an introduction*. 6th edition. New York: Palgrave Macmillan.
- Helander, Voitto. 1988. *Pohjoismaiden poliittiset järjestelmät*. Turku: Turun Yliopisto, Valtio-opillisia tutkimuksia, N:o 44.
- Jansson, Jan-Magnus. 1992. *Från splittring till samverkan*. Helsingfors: Söderström & C:o Förlags AB.

- Jyränki, Antero. 1981. *Presidentti. Tutkimus valtionpäämiehen asemasta Suomessa v. 1919–1976*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Jyränki, Antero. 2000. Perustuslakiuudistus ja ulkopoliitiikan johtaminen. *Ulkopoliitikka*, 37:1, 32–39.
- Jyränki, Antero. 2006. Kansanedustuslaitos ja valtiosääntö 1906–2005. Ingår i Antero Jyränki & Jaakko Nousiainen, *Eduskunnan muuttuva asema*. Helsinki: Edita.
- Jyränki, Antero. 2010. Presidentti-instituutio meidän aikamme Euroopassa. Ingår i *Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö*. Helsinki: Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja, 9/2010.
- Kevin, Torbjörn. 1998. *Välj bort presidenten*. Helsingfors: Schildts Förlag.
- Kevin, Torbjörn. 2010. Pätvingat perspektiv. Åbo Underrättelser 18.5.2010.
- Kirschke, Linda. 2007. Semipresidentialism and the perils of power-sharing in neopatrimonial states. *Comparative Political Studies*, 40:11, 1372–1394.
- Lindman, Sven. 1979. *Presidentens ställning*. Åbo: Meddelanden från Stiftelsens för Åbo Akademi forskningsinstitut, nr 45.
- Linz, Juan J. 1994. Presidential or parliamentary democracy: does it make a difference? Ingår i Juan J. Linz & Arturo Valenzuela (eds.) *The failure of presidential democracy*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
- Merikoski, Veli. 1978. *Presidentinvalta vai parlamentarismi?* Helsinki: Weilin & Göös.
- Moestrup, Sophia. 2007. Semi-Presidentialism in young democracies: help or hindrance? Ingår i Robert Elgie & Sophia Moestrup (eds.), *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. New York: Routledge.
- Nousiainen, Jaakko. 1985. *Suomen presidentit valtiollisina johtajina*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Nousiainen, Jaakko. 1994. Suomen valtioelämän uusi murros. *Politiikka*, 36:1, 41–45.
- Nousiainen, Jaakko. 2000. From semi-presidentialism to parliamentary government: the political and constitutional development in Finland. Ingår i Lauri Karvonen & Krister Ståhlberg (red.), *Festschrift for Dag Anckar on his 60th birthday on February 12, 2000*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Nousiainen, Jaakko. 2006. Suomalainen parlamentarismi. Ingår i Antero Jyränki & Jaakko Nousiainen, *Eduskunnan muuttuva asema*. Helsinki: Edita.
- Nurmi, Hannu. 1987. *Comparing voting systems*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company.
- Pasquino, Gianfranco. 2007. The advantages and disadvantages of semi-presidentialism: a West-European perspective. Ingår i Robert Elgie & Sophia Moestrup (eds.), *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. New York: Routledge.
- Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö*. Helsinki: Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja, 9/2010.
- Poulard, Jean V. 1990. The French double executive and the experience of cohabitation. *Political Science Quarterly*, 105:2, 243–267.
- Protsyk, Oleh. 2005. Politics of intraexecutive conflict in semipresidential regimes in Eastern Europe. *East European Politics and Societies*, 19:2, 135–160.
- Raunio, Tapio. 2008. Parlamentaarinen vastuu ulkopoliitikkaan – Suomen ulkopoliitiikan johtajuus uuden perustuslain aikana. *Politiikka*, 50:4, 250–265.
- Raunio, Tapio. 2010. Kenen pitäisi johtaa ulkopoliitikkaa? Ingår i Matti Wiberg (toim.), *Perustuslakihaasteet*. Helsinki: Edita.
- Roper, Steven D. 2002. Are all semi-presidential regimes the same? *Comparative Politics*, 34:3, 253–272.
- Sartori, Giovanni. 1994. *Comparative constitutional engineering*. London: Macmillan.
- Shugart, Matthew S. & Carey, John M. 1992. *Presidents and assemblies: constitutional design and electoral dynamics*. New York: Cambridge University Press.
- Skach, Cindy. 2007. The "newest" separation of powers: semipresidentialism. *I.CON*, 5:1, 93–121.
- Stolpe, Claus. 1997. *Metoder vid presidentval. En utvärdering*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Wiberg, Matti. 2010. Poliittisesti epäkorrektilt jälkisanat: pidättäydytään kansanäänestyksistä ja likvidoidaan presidentti. Ingår i Matti Wiberg (toim.), *Perustuslakihaasteet*. Helsinki: Edita.